

ЗНАЧАЈ НАСТАВЕ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ ЗА РАЗВОЈ МУЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ УЧЕНИКА

Ивана Лукић¹
Весна Павловић²
Марјана Д. Максимовић³
Снежана Гајић⁴
Ана Живановић⁵

Апстракт: Музичка култура је предмет који припада обавезним предметима у основној школи, и присутан је у свим разредима. Један од важних задатака учитеља јесте да упозна, прати и развија музичке способности ученика у настави музичке културе. Циљ наставе предмета Музичка култура је развијање музичких способности, опажања, доживљаја, вредновања и остваривања лијепог. Настава музичке културе доприноси развоју музичких способности ученика као и образовању личности у цјелини. Циљ који је постављен наставним програмом музичке културе има увид у следеће:

- упознавање музичких способности ученика да би настава могла помоћи развоју
- ученици посједују одређене способности које се могу уз правилан рад наставника још развити.

Многи музичари, па и истраживачи музикалности – психолози, сматрају да се музичке способности, уколико су средински услови повољни јављају много раније од других (Мирковић – Радош, 1998: 84). Приликом развијања способности, осим наследних фактора и друштвене средине, важан је и васпитно – образовни фактор. Наставник треба да прати сваког ученика јер на тај начин открио његове могућности.

Музичке способности остварују се и слушањем музике, затим заједничким пјевањем и свирањем, као и подршком родитеља. (Gembris, 1998). Квалитетно породично окружење знатно утиче на развој музичких способности. Кроз васпитно – образовни рад, школе имају велики значај у томе што настоје да остваре циљеве и задатке који су важни за развој дјечијих способности.

Кључне ријечи: музичке способности, музички развој, дијете, настава музичке културе, психологија музике.

УВОД

„Музика мора бити драгоцјена у школи.
Учитељ мора бити пјевач, иначе га не признајем.“
Мартин Лутер

У овом раду, на основу ставова музичких педагога, биће кориштен појам музичких способности јер се истакао као доминантан појам који обухвата наслеђе и искуство, као и многе врсте музичких активности у настави музичке културе. Музика за човјека представља умјетност која се служи тоновима као средством изражавања. Она развија пажњу, памћење, говор, расположење, комуникацију као и друге вјештине.

Улога музике у животу школског дјетета веома је велика. Музичко васпитање има незапамтљиву улогу у формирању цјеловите личности. Сама настава музичке културе ће разним

¹ ivana_ica@yahoo.com

² vesnavendi93@gmail.com

³ maradragutinovi10@gmail.com

⁴ sneza91bn@hotmail.com

⁵ anazivanovic111@gmail.com

методама, облицима рада, наставним средствима и техником доћи до циља и пренијети ученику најважније ствари које чине основу музичке писмености тако да остану трајно забиљежена својина. Садржај предмета Музичка култура треба да води рачуна о интересима ученика како би развили одређену количину знања.

Улога васпитно-образовног процеса у преношењу корисних и лијепих вриједности веома је важна у периоду дјетињства а и касније (у доба адолесценције). Музиком се остварује међусобна повезаност дјеце и дјеце са одраслима. Непосредно дјеловање је битна одлика музике у школском периоду а и развоју личности јер се дијете тада духовно и физички развија. Музичко васпитање је значајно за развој елементарних музичких способности које се кроз музичко образовање стално наставља.

За подстицање развоја музичких способности важну улогу има сарадња родитеља, наставника и школе, а њихов изостанак проузрокује велику штету у музичком развоју. Породица је посредник између дјетета и друштва. Она има задатак да оствари индивидуалне потребе сваког члана а уједно да испуни и функције друштва. Васпитање дјеце као задатак постављен је и пред друштво и родитеље, а уједно и васпитно-образовне установе, које представљају важан чинилац развоја дјеце.

Учитељ проналази и буди музичке способности које ће се манифестовати у активности ученика на часу. Музичке способности се користе како би указали на ниво музичких вјештина које појединац показује, у зависности од тога да ли су генетски наслеђене или стечене учењем (Hallam, 2006).

Музичко васпитање у основној школи је предмет који треба да васпитава осјећај за лијепо које уједно има свој циљ и своје задатке. Захваљујући музици, дијете лакше развија емоције и самопоуздање.

Музичко понашање је продукт комплексне интеракције између развојних и фактора утицаја средине током времена. Социјални и културолошки фактори средине имају важну улогу у обликовању музичког интереса и способности.

Настава музичке културе настоји да створи активне слушаоце и љубитеље музике који ће имати способности да доживе музику у својој љепоти. (Којов – Буквић, 1989: 16.). Предиспозиције се развијају у музичке способности како за изражавање самим тоновима, тако и под утицајем тонова ријечима или сликом.

ТОК МУЗИЧКОГ РАЗВОЈА

Музика постоји од када се зна за људски род. Као појава, настала је у друштвеним приликама па се тако мијењала и развијала. Људско грло је најстарији музички инструмент. Да би свој глас појачао и промијенио, човјек је тражио нове могућности и средства. Тада су се појавиле удараљке као музички инструмент, а потом су настали дувачки и многи други инструменти. (Којов – Буквић, 1989: 3).

Музички развој почиње рођењем, а можемо рећи чак и прије, у пренаталном периоду. Доналд Шетлер (професор музичког васпитања на Истман музичкој школи) истиче значај пренаталне музичке стимулације. Шетлерово праћење дјеце показало је њихов убрзани музички развој која су раније испољавала поједине музичке реакције, обраћала пажњу на звучне утиске из средине, опонашање гласова одраслих и слично, у односу на дјецу којој је изостала стимулација музике у пренаталном периоду (Shetler, 1985, према Мирковић – Радош, 1996: 237).

Гордон (1990) говори о два облика музичких способности, а то су: развојне музичке способности (потенцијал) и стабилне музичке способности (развијеност потенцијалних музичких способности). Сматра да су за музичке способности важне три особине:

- нормална дистрибуција – већи број људи са просјечним музичким способностима, мањи број са изнадпросјечним способностима а најмање има изразито високе или изразито ниске музичке способности;
- вишедимензионалност – огледа се у постојању више од двадесет музичких способности од којих је седам важно за побољшање музичких способности, а двије представљају темељ развоја музичких способности;

- аудијација – представља темељ музичких способности, одговор на музички наддражај за које је дијете способно без музичког образовања (према: Доброта, 2015:15).

Према Кагену и Галу (1977), дијете реагује на музику још у мајчиној утроби, а развој музичких способности одвија се следећим редослиједом након рођења:

1. Дијете од три мјесеца понавља тонове са великим степеном тачности,
2. Од осам мјесеци први покушаји пјевања,
3. Дијете у доби од 18 мјесеци постиже координацију покрета и ритма,
4. Од друге и треће године почиње пјевање тако што прво научи ријечи, прати ритам а онда и мелодију пјесме,
5. У доби од пет година усвајање одређеног текста пјесама,
6. Са шест година слиједи препознавање музичких фраза, као што су темпо и динамика,
7. Од седме године разликује полустепене и четвртстепен (према : Шулентић Бегић, 2018.).

Сва се дјеца роде са одређеним музичким способностима, а да би музички развој био успјешан важно је дјететово окружење у породици и школи (Марић и Горан, 2013). Развој музичких способности почиње од најраније доби и прати закон психофизичког развоја дјетета па је могуће говорити о девет фаза развоја музичких способности:

1. фаза слушања траје 0 – 6 мјесеци,
2. фаза моторичке реакције на музику 6 – 9 мјесеци,
3. фаза прве музичке реакције 9 – 18 мјесеци,
4. фаза праве музичке реакције 18 мјесеци – 3 године,
5. фаза имагинативне пјесме 3 – 4 године,
6. фаза развоја ритма 5 – 6 године,
7. фаза стабилизације музичких способности 6 – 9 године,
8. фаза естетског процјењивања од 11. године
9. музичка зрелост од 17. године (Чудина-Обрадовић, 1991:110-112 према: Доброта, 2015:1 5:14).

Музичка осјетљивост сваког дјетета развија се природно а максималан степен постиже између пете и шесте године. Погодно музичко окружење доприноси природном развијању музичких способности па дијете од почетка можемо изложити пјевању и музици, тачније омогућити активно учествовање у музичком дјеловању.

У фази од шесте до девете године највећи утицај има школа. У тој фази креће нагли развој мелодијских и ритмичких музичких способности. Тада настају музички појмови: мелодијски, ритмички, хармонијски. Дијете лакше разумије музику уз усвајање појмова темпа, трајања, тоналитета и мелодијског кретања.

Музика дјелује на развој психичких функција (памћење, мишљење, пажња...) као и на развој способности. Развој сензорних способности, а посебно слушних, у тијесној је вези са васпитањем музике. Музички тонови спадају у слушне способности. Приликом слушања музике, дијете развија способност запажања. Прво запази разлику у висини тонова, дужини трајања, и јачини извођења. Та запажања за дијете не представљају нимало лак задатак. Када се навикне да прави разлике у области видног, дијете има тешкоћу да их примјени у области слушног опажања. Дијете временом запажа и промјене у ритму, као и различитих мелодијских токова. Машта је најважнији услов за музичко васпитање. Развој когнитивне структуре је веома значајан у васпитно – образовном раду са дјецом. (Мирковић – Радош, 1996: 242-250).

Поред наследних фактора и личне активности појединца, важне су године најранијег дјетињства као и друштвена средина која има велики утицај на изградњу музичко критичког начела јединке. (Миочић, 2012). Утицаји социјалне средине могу дјеловати као повољни или неповољни.

Дијете које живи у средини у којој нема додира са умјетношћу спорије се развија у односу на дијете којег средина подстиче на умјетничке доживљаје.

У додиру са живом музиком, дијете, када чује неки тон, треба да доживи, отпјева или одсвира. Ток музичког развоја можемо свести на неколико видова – почеци музичког реаговања, развој музичког опажања, когнитивни вид музичког развоја, афективни видови музичког развоја, развој вокалног реаговања и моторне компоненте музичког развоја, које се међусобно прожимају и уклапају. Једноставно речено – *музика се учи музиком!*

ПРИРОДА МУЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ

Период разредне наставе можемо назвати *почетним* јер се музичко дјеловање разликује од професионалног музичког образовања. Ученици тада постижу успјех у читању нотног текста а то је уједно и период када дјелујемо на развој музичких способности. Дијете стиче у својој породици, предшколској установи, у игри велики фонд дјечијих пјесама па тако долази у школу са богатим знањем. Изводећи оно што свако од ученика зна, наставник може да стекне представу о музичким могућностима.

Ученике треба подстицати да кроз игру, пјесму и покрет развијају органе за говор, дисање као и комуникацију па и заједничко музицирање. То је веома важно посебно за дјецу која нису похађала предшколску установу, па се теже уклапају у колективни рад. Да би лакше савладали проблеме које носи наставни програм, ученици пјесмом и игром долазе до рјешења проблема. Репродукцију музичких способности ученика наставник може да запази приликом извођења бројалица, пјесама, ритмичких мотива, слушања музичких дјела као и препознавањем имена у познатим пјесмама. Истанчан слух дјетета (меморија – особине које указују на музичку способност) може се уочити на основу учениковог препознавања измјене у мелодији и ритму пјесме и слично.

Када наставник код ученика уочи незаинтересованост у музичким активностима и одбојност према музици, мора да се потруди како би се приближио ученику и тако открио узроке који су довели до недостатка интереса према музици. Задатак наставника јесте да пробуди интерес за музику и укључи у колективни рад (Ивановић, 1981: 24 – 25).

Одредити појам музичких способности је веома сложено. Појам музичких способности заузима истакнуто мјесто у психолошким истраживањима (психологије музике). Психолошким изучавањем музичке способности обухватају проучавање природе и структуре, мјесто у сложеној организацији свих човјекових способности , ток музичког развоја и начин идентификовања музичких способности (Мирковић – Радош, 1996: 17).

Психолози за себе кажу да нису довољно компетентни да рјешавају музичке проблеме, а са друге стране педагози и музичари нису компетентни за психолошка достигнућа науке, како би потражили феномене који нису само музичке природе, као што су повезаност музичких способности са осталим способностима, природа музичких способности, доживљаја и слично.

Природа музичких способности огледа се у два облика: способност разликовања тонова и спретност разликовања ритма. Музички педагози указују да су сва дјеца музикална у одређеној мјери и способна за музичке дјелатности.

Вишња Манастериоти, један од познатих аутора музичке педагогије, указује на сложену структуру музичких способности тако што сматра да је „музички слух основа за музичке активности“. Те способности можемо навести као способност разликовања музичко-акустичких односа.

Када говоримо о музичко-акустичким односима, ту спада висина, јачина и боја тона, тонски род и тоналитет, интервали, ритмички односи, двогласје и вишегласје. (Manasteriotti, 1982: 33). Компоненте које чине музичке способности су: осјећај за ритам, способност разликовања висине тона и музичка меморија“ (Стојановић, 1996: 132).

Различита су мишљења о природи музичких способности. Међу њима је и мишљење Геза Ревеша да музичке способности посматра као опште способности чији су елементи међусобно повезани. Ревеш сматра да се музикалне особе одликују осјетљивошћу на музички квалитет и умјетничко извођење јер посједовање ритмичких музичких способности не значи схватање музичког садржаја (Радош: 2010).

Сишор посматра музички таленат као хијерархију талената, од којих су већина једни независни од других (Lundin, 1967). Поред наведених елементарних компоненти музичких

способности важно је истаћи да се оне допуњују сложенијим видовима као што су: динамичко нијансирање, осјећај за боју тона, тоналитета, способност реподоковања, меморисања, усвајање теоријског музичког знања, осјећај за двогласно и вишегласно музицирање...

Шен под појмом музикалност подразумијева специфичне способности различитих нивоа а међу њима постоје повезаности које одређују доживљај цјелине (Радош: 2010). Музикалност је у уској вези са музичким слухом а он зависи од наслијеђа, средине и образовања човјека. Она обухвата емотивно и вољно реаговање дјетета у односу на музику. Емотивно доживљена музика се препозна у очима дјетета, оно ће изразити своје емоције сјајним очима, пјевањем или говором.

Музикалност подразумијева човјекову способност да препозна и схвати основне ритмичке и мелодијске елементе музике али и значај музичког израза. Можемо закључити да је музикалност веома сложена способност и да постоје разни видови интегрисаних музичких способности.

ЗНАЧАЈ РАЗЛИЧИТИХ ФАКТОРА ЗА РАЗВОЈ МУЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ У НАСТАВИ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ

У овом раду анализирамо мишљења о утицају фактора као што су средина, наслеђе и породица на развој музичких способности. Разлике међу члановима породице могу се сматрати аргументом који иде у прилог наслијеђу, јер средина у којој дијете живи, у психичком смислу није иста за сву дјецу. Сишор истиче да су осјећај за интонацију, вријеме, јачина тона и тонска боја основа, што значи да сматрамо да су у великој мјери урођени и присутни од раног дјетињства (Seashore, 1938: 3).

Дијете открива себе након упознавања свог окружења, и кроз односе са другима стиче искуства. Организованим садржајима дјетету се обезбјеђује да искуства претвара у сазнања, а то се постиже стварањем повољне васпитне средине. Када дијете развије правилан однос према музичким способностима у породици и средини у којој живи, долази до активног развоја што доприноси већем ангажовању у разним музичким активностима, а тиме се развија и дјететово самопоуздање.

Родитељска љубав и подршка је важан корак за развој дјетета, а уједно и први степен у напредовању, усавршавању и подстицању урођених потенцијала и способности. Да би се остварило напредак за развој музичких способности кроз наставу музичке културе потребно је добро осмислити педагошки рад, као и међусобну сарадњу наставника и родитеља. Захваљујући педагошком раду, музичким активностима и садржајима који се реализују у школи, остављају се велике могућности за музички развој сваког дјетета, без обзира на урођене диспозиције и музичке услове из којих долази.

У породичним условима се остварује најважнији дио како општег тако и дјечијег музичког развоја а надовезивање рада у васпитно-образовним установама требало би да буде логично повезивање развоја. Васпитање и образовање дјелују вишеструко, у пракси се не могу разграничити, јер би се тиме стечена искуства одразила на формирање личности као и код свих осталих способности које се формирају код дјеце. (Каменов, 1999).

Урођене музичке предиспозиције дјеце потребно је подстицати од најранијег дјетињства. Рад у школама има велики утицај на даљи развој музичких способности као и развој цјелокупне личности. Веза за успјешност музичких способности код дјеце је сарадња родитеља и учитеља. Дијете се у игри забавља, тежи да оствари комуникацију са средином у којој живи, стиче музичка искуства и развија музичке способности до максимума. (Мирковић-Радош, 1983).

Познато је да на развој музичких способности једнако утичу и наслијеђене предиспозиције и средина, а то зависи од квалитета музичке средине у којој дијете живи. Лош у породици, музичке активности неке дјеце развију се раније, а код неке тек послје систематског учења музике. Родитељи се труде и прате развој дјетета, па радом настоје да постпјеше музичке способности као што су музички слух, опсег дјечијег гласа, осјећај за ритам, динамику, карактер композиције, боју гласа и разликовање инструмената, које утичу на развијање сензомоторних способности и осамостаљивање дјеце при извођењу ритма.

Дјецу треба мотивисати да би била спремна за слушање музичких композиција а уједно и дозволити да музика дјелује на њих снагом сопственог израза. Игра, пјесма или било која музичка активност имају циљ да развију музичке способности дјеце, остваре музичке задатке на основу којих се обједињује покрет, пјесма и говор а дјечи пружају могућност да се друже. Добри односи међу дјецом стварају повољну емоционалну климу, и на тај начин дјеца развијају сопствену личност без конфликта.

Максималне резултате у развоју можемо очекивати његовањем дјечијих потенцијала у оквиру породице, а затим у школи, као и поштовањем разлика у индивидуалним способностима, а потом и реалним задацима који се постављају пред дјецу. На часовима музичке културе дјеца испољавају креативност и свјесна су својих могућности. Да би развој дјеце успјешно текао, важно је да се усагласе породична средина у којој дијете живи и проводи вријеме, и средина васпитно-образовних установа.

УЛОГА МУЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА КАО НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА У ФУНКЦИЈИ РАЗВОЈА МУЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ

Музичка култура је неодвојиви дио културе сваког народа. Сматра се да је условљена музичким образовањем најмлађих, а темељ је на добро организованог настави. Основа школа је мјесто гдје се стварају поштоваоци и љубитељи умјетности са изграђеним етичким ставовима, а као слушаоци су активни учесници културно- умјетничког живота своје средине. (Стојановић, 1996: 7).

Настава музичке културе представља једну од најважнијих дисциплина која утиче на развој личности у цјелини. Дјеца су скуп малих индивидуалних личности од којих треба створити разред, једну цјелину, потом показати правилно понашање и рад у заједници али уједно и развити њихове музичке способности. Да би се постигао успјех, важно је придобити дјецу, а исто тако и омогућити да дјеца заволе учитеља. (Кусовац, 2013: 7).

Да би дијете разумјело музичку умјетност, није довољно само да посједује музичке способности, већ треба да добије одређена знања из области музичке писмености. Свако од нас би требало да упозна и сачува своје богатство наслеђено музичком традицијом. (Васиљевић, 2000: 173).

Складно музицирање води ка развијању музичких способности као што су слух, ритам, меморија као и њихово рано откривање. Када се стекну одговарајућа музичка знања онда се омогућава и боље разумијевање дјела. Креативним активирањем музичких способности продубљује се интересовање за музику. Предмет наставе музичке културе је опажање и схватање музичког дјела, као и развијање музичких способности ученика. Садржај наставе музичке културе укључује активност пјевања, музичких игара, свирања, слушање музике и музичко стваралаштво а тиме се стиче заједничко искуство ученика. Циљ наставе музичке културе је развијање способности да ученик доживи музику и да се зна музички изразити. (Кусовац, 2013: 8).

Познавати циљеве значи проводити их кроз рад и задатке наставе музичке културе (један од задатака наставе музичке културе је развој музичких способности). Пјевањем које представља окосницу музичког васпитања, развијају се музичке способности, гласовне могућности, ритам и музичка меморија а преко пјесме дјеца доживљавају љепоту музике. Путем музичке игре дијете развија машту и музичке способности, прво ритам а затим способност разликовања тонова по висини, боји и јачини.

Музика у школи се користи као средство мотивисања за учење као и социјализацију дјеце и младих. Суочавајући се са изазовима савременог друштва, школа има захтјеве који се односе на промјену улоге ученика, прилагођавање метода и облика индивидуалним способностима ученика. Музичко образовање у нижим разредима карактерише фаза свјесног музичког описмењавања ученика.

У првом и другом разреду доминантна је обрада садржаја по слуху. Музичка искуства која у овој фази ученици стичу основа су за даље разумијевање музичких појмова. Трећи, четврти и пети разред чине прекретницу у усвајању знања, јер музички доживљај надограђујемо усвајањем појмова које примјењујемо у области слушања, стварања и извођења музике. Тип часа музичке културе одређује дидактички задатак а он ће бити остварен у главном

дијелу часа. Ако се нпр. у главном дијелу часа уводи нова тонска висина, можемо истаћи да је главни задатак доживљај и усвајање новог тона, интонирање, именовање и слично. Наставник уважава све специфичности разноликости садржаја које захтијевају примјену методичких приступа а уједно треба да обезбједи логичку повезаност часа. (Вукићевић, Станојевић 2009).

ВАСПИТНИ ЛИК И ЗАДАТАК НАСТАВНИКА ЗА РАЗВОЈ МУЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ

У васпитно-образовном процесу наставник је централна личност од чије професионалне спретности зависи процес стварања будуће образоване личности ученика. Својим личним примјером наставник позитивно дјелује на ученике. Захваљујући добрим примјерима наставника, ученици ће осјетити да музика није дисциплина која је само њима потребна већ да је она инспирација свих узраста. За ученике нижих разреда, учитељ (разредни наставник) је оличење адекватног понашања које треба да прате. За наставника је веома сложен задатак развоја музичких способности у самом процесу наставе музичке културе.

Дужност сваког наставника на часовима музичке културе јесте да подстиче и развија музичке способности ученика. Приступачан однос наставника и ученика је важан услов успјешне реализације часа а заснован је на активностима ученика и наставника и њиховом међусобном дијалогу. Активан наставник поред постављања задатака има успјешну сарадњу са ученицима који добијају повратну информацију о својим радовима и потигнућима.

Кључна улога наставника је у социјализацији ученика у нижим разредима основне школе. Морамо бити свјесни тога да наставник може да утиче на наставне садржаје, облике и методе које ће уврстити у наставу музичке културе. Ауторитет наставника се ствара љубављу према послу који обавља, поштовањем личности ученика и стварним знањем. Позитиван однос према наставном предмету доноси веће ангажовање дјеце у реализацији музичких активности. Ученици који немају развијене музичке способности имају осјећај инфериорности како у групи, тако и индивидуално.

Наставник мора да буде досљедан и да помогне таквом ученику како би се уклопио у заједничку реализацију музичких садржаја преко музичких елемената како би повратио самопоуздање. Ученици који показују интересовање за музику могу да подстакну мотивацију код других. Наставник музичког васпитања има важно мјесто у афирмацији школе јер се све манифестације школе вежу за музичке активности. Ставови у литератури показују да добро познавање психологије дјечије личности олакшава наставников рад и успјешан контакт са ученицима. (Ивановић, 1981: 10 – 13).

Учитељ треба да буде музички образован да би могао да бира пјесме које ће подстаћи музичке способности дјеце. Активно учење и развој креативности треба да се одразе на музичку наставу како би ученици били активни и креативни. Креативан учитељ у музици се ствара вишегодишњим трудом и радом и ефективним музичким образовањем. Када учитељ обрађује пјесму чији обим не одговара узрасту ученика, тачније опсегу дјечијег гласа а нпр. мелодијски ток пјесме има предубоке тонове, тада долази до поремећаја у савладавању пјесме и велика је могућност да се оштете гласне жице ученика. Важно је истаћи принцип прилагођавања наставе узрасту ученика како би лакше савладали извјесна знања.

Кроз креативно изражавање учитељи могу уочити музичке способности ученика, теоријско знање и друге факторе. Не можемо очекивати од сваког дјетета да буде креативно. Квалитет музичких способности је један од основних предуслова за успјешност ученика на часовима музичке културе. Наставници разредне наставе, у границама својих могућности, подстичу и развијају музичке способности код дјеце, развијају музички потенцијал, а за то имају велики број различитих могућности. На тај начин наставник може да коригује и усмјери ток развоја музичких способности, а завршни исход је оспособљеност ученика за самосталну примјену стечених знања.

ЗАКЉУЧАК

У овом раду смо представили значај наставе музичке културе за развој музичких способности. У литератури а и говору често налазимо разне изразе под којима подразумијевамо способност неког појединца а то су: музички слух, музикалност, музичке способности и слично. Не постоји јединствена дефиниција датих термина јер су њихова значења обликована код сваког аутора на посебан начин на основу којег можемо препознати културне и социјалне факторе датог времена. Проучавање музичких способности добија значајно мјесто у психолошким истраживањима.

Музика је успјешно средство за комплексан развој дјетета, укључујући музичке способности као веома значајне за цјелокупан развој дјеце. Анализа доступне литературе о теорији музике и психологије музике скреће пажњу на једнозначно тумачење феномена музичких способности. На развој музичких способности утичу многобројни фактори још од дјетињства.

Развој способности остварује се под утицајем биолошких фактора (наслијеђе), срединских фактора (породице, околине, друштва, школе) као и активност дјеце (ученика). У породичној средини дјецу је потребно саслушати, мотивисати, пјевати пјесмице и слично како би се постигла динамика рада на развоју музичких активности. Слушање квалитетне музике утицаће на развој естетских вриједности као и односа према култури других. У својим васпитним настојањима породица не смије бити изолована од осталих фактора да би остварила своје функције.

Школе настоје да остваре циљеве и задатке и подстакну развој дјечијих способности. Принцип коме треба тежити јесте заједничко настојање околине, породице, учитеља да на прави начин подстакну развој музичких способности дјетета у складу са индивидуалним способностима сваког појединца. Да би смо остварили виши ниво развоја музичких способности, морамо се ослањати на подстицање дјеце, размишљање и индуктивно закључивање.

Савремена схватања музичке културе тврде да нема музички неталентоване дјеце, јер је свако дијете способно да перципира музику са мање или више успјеха. Таквим ученицима треба уливати сигурност и никако их не треба издвајати из колектива.

Учитељи ће настојати да остваре превазилажење индивидуалних разлика међу дјецом, а тиме уједно и ублажавању друштвених разлика међу људима. Задатак сваког учитеља је да створи услове за развој музичких способности као што су: слобода музичког изражавања, богаћење емоционалног интереса и развијање интереса за музику и слушање.

Основни циљ музичког образовања је развијање љубави према музици али и усмјеравање музичког доживљаја према том циљу. Дјеца уче да цијене, изводе и разумију музику и њена дјела. Музички развој у школским установама је саставни дио васпитно – образовног процеса који се одвија свакодневно.

Адекватно развијање музичких способности ефикасно утиче на формирање личности. Музичким образовањем тежимо да надоградимо оне елементе који нису у оним елементима које ученици не посједују.

Најбитнији фактори у разредној настави су способност, знање, вјештина и методичка опремљеност учитеља. Учитељ који пјева, свира, својим примјером подстиче наслијеђени потенцијал сваког ученика јер у периоду од шесте до девете године утицај на развој музичких способности је највећи.

Када остваримо одговарајуће повезаности међу њима, ствара се могућност да се музички потенцијали развију до максимума како би их користили у наставку школовања и живота.

ЛИТЕРАТУРА

1. Васиљевић, З. (2000): Пат за српску музичку писменост, Београд: Просвета.
2. Vukićević, N. Stanojević, K. (2009): Music teaching modification in order to meet the needs of the talented students, Gifted and talented creators of progress, Part two, Bitola, Macedonia: University St. Kliment Ohridski, Faculty of Education, 405–409.

3. Gembris, H. (1998): Grundlagen musikalischer Begabung und Entwicklung. Augsburg: Dr. Bernd Wißner.
4. Доброта, С. (2015.). Музичке способности и вредновање музичких постигнућа ученика. У: Тежак, Д. (ур.). Поучавање умјетности у 21. вијеку. Монографија радова са специјализованих умјетничко - научних скупова. 13. - 22. Загреб: Свеучилиште у Загребу. Учитељски факултет
5. Ђурковић-Пантелић, М. (1998): Методика музичког васпитања деце предшколског узраста, Шабац, Зборник радова наставника Више школе за образовање васпитача.
6. Ивановић, М. (1981): Методика наставе музичког васпитања у основној школи, Нота, Књажевац.
7. Каменов, Е. (1999): Предшколска педагогија, књига друга. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
8. Кусовац, С. (2013): Методика наставе музичке културе у разредној настави: приручник за студенте и учитеље разредне наставе. Бања Лука: Независни универзитет
9. Lundin, R. W. (1967). An objective psychology of music. New York: The Ronald Press Company.
10. Manasteriotti, V. (1982): Muzički odgoj na početnom stupnju, Methodske upute za odgajatelje i nastavnike razredne nastave, Zagreb: Školska knjiga.
11. Марић, Љ., Горан, Љ. (2013). Запјевајмо радосно: методички приручник за одгојитеље, студенте и родитеље. Загреб: Голден маркетинг-Техничка књига.
12. Миочић, М. (2012): Култура предшколске установе у свјетлу глзбених компетенција одгојитеља. Магистра Иадертина, 7 (1), 73-87.
Преузето с <https://hrcak.srce.hr/99893>
13. Мирковић-Радош, К. (1983): Психологија музичких способности. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
14. Мирковић-Радош, К. (1996): Психологија музике. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
15. Мирковић-Радош, К. (1998): Психологија музичких способности. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
16. Радош, К. (2010): Психологија музике. Београд: Завод за уџбенике.
17. Seashore, C. E. (1938): The psychology of music. New York. McGraw-Hill.
18. Стојановић, Г. (1996): Настава музичке културе од I до IV разреда основне школе, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
19. Shetler, J. (1985): Prelude to a Musical Life, Music Education Journal , 26 – 28.
20. Чудина-Обрадовић, М. (1991): Надареност: разумијевање, препознавање, развијање. Загреб: Школска књига
21. Hallam, S. (2006): Music psychology in education. London: Institute of education, University of London.
22. Шулентић Бегин, Ј. (2018): Утицај наслеђа, околине и праводобног откривања на развој музичких способности дјецe. Савремени приступи настави музике и изваннаставним активностима у општеобразовној школи. Осијек: Академија за умјетност и културу у Осјеку

Summary

Music culture is a subject that belongs to the compulsory subjects in primary school, and is present in all grades. One of the important tasks of a teacher is to get to know, follow and develop students' musical abilities in teaching music culture. The goal of teaching the subject Music Culture is to develop musical abilities, observations, experiences, evaluation and realization of the beautiful. Teaching music culture contributes to the development of students' musical abilities as well as the education of the individual as a whole. The goal set by the music culture curriculum has an insight into the following:

- *getting to know the musical abilities of students so that teaching can help development*
- *students have certain abilities that can be further developed with the proper work of teachers.*

Many musicians and even researchers of musicality - psychologists believe that musical abilities, if the environmental conditions are favorable, appear much earlier than others.(Mirković - Radoš, 1998: 84). When developing abilities, in addition to hereditary factors and the social environment, the educational factor is also important. The teacher should follow each student because in that way he would discover his possibilities. Musical abilities are realized through listening to music, then through singing and playing together, as well as through parental support. (Gembris, 1998). A quality family environment significantly influences the development of musical abilities. Through educational work, schools are of great importance in striving to achieve goals and tasks that are important for the development of children's abilities.

Keywords: *musical abilities, musical development, child, teaching music culture, music psychology.*